

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**РОЛЬ ТА МІСЦЕ ПРАВООХОРОННИХ
ОРГАНІВ У РОЗБУДОВІ ДЕМОКРАТИЧНОЇ
ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ**

**Матеріали
XV Міжнародної науково-практичної
конференції**

22 березня 2023 року

**Одеса
ОДУВС
2023**

УДК 351.74
P68

*Статті друкуються в авторському варіанті.
Оргкомітет дозволив собі лише скорочення статей, які суттєво
перевищували пропоновані обсяги*

P68 Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави: матеріали XV міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 22 березня 2023 р. Одеса: ОДУВС, 2023. 362 с.

УДК 351.74

© ОДУВС, 2023

ЩОДО СУТНОСТІ ТА ВИДІВ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ

*Андрієнко І.С., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри
цивільно-правових дисциплін*

Одеського державного університету внутрішніх справ
*Мирза С.С., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри
цивільно-правових дисциплін*
Одеського державного університету внутрішніх справ

Ефективність діяльності правоохоронних органів перебуває у прямій залежності від рівня соціального захисту їхніх працівників та членів сімей співробітників. Специфіка службової діяльності вимагає забезпечення правоохоронців не лише грошовим забезпеченням, але не менш важливе значення має медична допомога, лікарське забезпечення, санаторно-курортне лікування, відпочинок співробітників та членів їх сімей, утримання дітей працівників у дитячих дошкільних закладах, соціально-побутове забезпечення працівників та їх сімей, пенсійне забезпечення, інші види соціального захисту. В цілому соціальний захист працівників поліції органів є складовою соціального захисту державних службовців та соціального захисту населення в цілому та включає діяльність держави, органів місцевого самоврядування, організацій щодо забезпечення умов для нормальної життєдіяльності населення. Водночас соціальний захист працівників поліції має вузьку сферу дії: її рамки визначаються суб'єктивним складом-правоохоронцями та членами їх сімей, а також особливостями правового статусу поліцейських, тобто їхньою службою.

Питання соціального захисту працівників поліції досліджувалися у роботах ряду вітчизняних авторів, однак, суттєві зміни нормативно-правової бази у даній сфері, недосконалість окремих положень законодавства, відсутність чітких критеріїв щодо визначення права на окремі види соціального захисту вказують на актуальність даної тематики.

У загальному розумінні соціальний захист поліцейського становить систему заходів з надання пільг, переваг, інших видів матеріального забезпечення як для нього особисто, так й, у передбачених законом випадках, для членів його сім'ї, що компенсує особливі умови праці, а також застосовані до поліцейського як спеціального суб'єкта адміністративного права адміністративно-правові обмеження та встановлені заборони [1, с. 30].

М. І. Іншин визначає поняття соціального захисту поліції як сукупність юридичних норм і гарантій, спрямованих на регламентацію професійної діяльності Національної поліції за рахунок коштів Державного бюджету в напрямі соціальної та матеріальної підтримки працівників поліції у зв'язку із втратою ними працездатності, інвалідністю, настанням пенсійного віку, професійними захворюваннями й іншими обставинами, передбаченими спеціальними законами [2, с. 273].

Дослідники даного питання неодноразово зазначали, що соціальний захист працівників поліції повинен містити комплекс заходів, спрямованих, по-перше, на компенсацію обмежень, об'єктивно обумовлених характером діяльності; по-друге, на реалізацію соціальних очікувань працівників, що слугують підґрунтям їх професійного вибору; по-третє, на нейтралізацію факторів, які перешкоджають ефективній службовій діяльності.

Розглядаючи структуру соціального захисту поліцейського, слід виокремити кілька його складових: 1) загальний соціальний захист – гарантування Конституцією України реалізації прав поліцейських у сфері соціального захисту; 2) спеціальний соціальний захист – наявність прав поліцейського у сфері соціального захисту, що визначено в законах України та виникає у зв'язку з наявністю об'єктивних обставин і специфікою професійної діяльності; 3) додатковий соціальний захист – комплекс заходів, реалізованих уповноваженими суб'єктами у сфері соціального захисту, що передбачають додаткові гарантії реалізації прав і законних інтересів поліцейських у сфері соціального захисту [1, с. 43].

Перш за все, держава гарантує право на соціальний захист закріпивши його у положеннях Конституції України, яка визнає людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпеку найвищою соціальною цінністю, а ст.46 визначає право громадян на соціальний захист.

Важливим нормативно-правовим актом, на рівні якого закріплено провідні правові засади соціального захисту є Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від 14 січня 1998 року. Згідно законодавства видами загальнообов'язкового державного соціального страхування є: пенсійне страхування; страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності; медичне страхування; страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності; страхування на випадок безробіття; інші види страхування, передбачені законами України [3]. Означені положення є частиною соціального захисту поліцейського, при цьому, вони можуть бути реалізовані в дещо специфічний спосіб або ж доповнені.

Поряд з тим, існує ряд спеціальних норм, які регулюють означене питання ключовим серед яких є Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 р., а саме розд. IX «Соціальний захист поліцейських» [4]. До гарантій соціального захисту працівників поліції положеннями Розділу віднесено: особливий розподіл службового часу поліцейських, відпустки, грошове, житлове та пенсійне забезпечення поліцейських, одноразово грошову допомогу в разі загибелі (смерті) чи втрати працездатності поліцейського, навчання дітей поліцейських, право утворювати професійні спілки тощо.

У літературі відмічено, що соціальні гарантії працівників поліції та членів їх сімей значно розширені по відношенню до гарантій попередньої системи правоохоронних органів. Зокрема, звертають на себе увагу розміри компенсацій у випадку втрати працездатності або смерті працівників поліції (ст. 99).

Вперше, безпосередньо, в новому Законі зазначено умови щодо влаштування дітей працівників правоохоронних органів у вищі навчальні заклади. Також підкреслюється загальна соціальна орієнтованість прийнятого Закону, що полягає в належному та європейському рівні забезпечення трудових і соціальних прав працівників поліції з огляду на їх особливий статус державних службовців [5, с. 67].

Важливою складовою частиною соціального захисту поліцейських є їхнє пенсійне забезпечення, що здійснюється в порядку та на умовах, визначених Законом України від 9 квітня 1992 р. «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених із військової служби, та деяких інших осіб» [6]. Законодавством запроваджено особливу систему пенсійного забезпечення з урахуванням надбавок та одноразових грошових виплат. Згідно положень Закону поліцейським призначається та виплачується пенсія за вислугу років; по інвалідності; у разі втрати годувальника та інші. Разом з тим, досліджуючи особливості правового регулювання пенсійного забезпечення поліцейських, науковці вказують на заплутаність і неоднозначність положень пенсійного законодавства, застосування яких пов'язано з необхідністю звернення до підзаконного нормативно-правового рівня регулювання даної сфери суспільного життя. С.М. Бортник зазначає, що у Законі України «Про Національну поліцію» в межах окремої правової норми повинно бути регламентовано загальні засади пенсійного забезпечення поліцейських. У свою чергу, в нормах спеціального законодавства такі засади повинні бути деталізовані [7].

До видів соціального захисту працівників поліції відносять також медичне обслуговування та державну соціальну допомогу. Зокрема, відповідно до ст. 95 Закону України «Про Національну поліцію», працівникам поліції гарантується безоплатне медичне забезпечення в закладах охорони здоров'я Міністерства внутрішніх справ України: працівники поліції та члени їх сімей (дружина (чоловік), діти до 18 років та в разі їх навчання у вищих навчальних закладах – до 23 років) мають право на пільгову реабілітацію, санаторно-курортне лікування і відпочинок у медичних реабілітаційних центрах, санаторіях, будинках відпочинку, пансіонатах та оздоровчих установах Міністерства внутрішніх справ України за рахунок бюджету, виділеного на утримання відомчих закладів Міністерства внутрішніх справ України в установленому порядку Міністерством внутрішніх справ України.

Законом України «Про Національну поліцію» передбачена виплата одноразової грошової допомоги в разі загибелі (смерті) або втрати працездатності поліцейського. Зазначена допомога є соціальною виплатою, гарантованою допомогою з боку держави, що призначається й виплачується згідно з Порядком та умовами виплати одноразової грошової допомоги в разі загибелі (смерті) чи втрати працездатності поліцейського, затвердженими Наказом Міністерства внутрішніх справ України від 11 січня 2016 р. № 4, особам, які мають право на її отримання (члени сім'ї, батьки та утриманці загиблого (померлого) поліцейського).

Особливим видом соціального захисту є надання працівникам поліції пільг та компенсацій. Так, відповідно до ст.96 Закону України «Про Національну поліцію», працівники поліції користуються пільгами при розподілі житла. А саме поліцейським, які згідно із законом визнані такими, що потребують поліпшення житлових умов, житлова площа надається в першочерговому порядку. Також особам, які звільнені зі служби в поліції і визнані особами з інвалідністю I групи внаслідок поранення, контузії, каліцтва, одержаних під час виконання службових обов'язків під час служби в поліції, або захворювання, одержаного під час проходження служби в поліції, і які згідно із законом визнані такими, що потребують поліпшення житлових умов, житлові приміщення надаються позачергово.

Законодавство містить ряд соціальних гарантій, що надаються сім'ям загиблих поліцейських. Серед них: право на безоплатне медичне обслуговування в закладах Міністерства внутрішніх справ України; право на безоплатне санаторно-курортне лікування та оздоровлення; право на позачергове отримання житлового приміщення, якщо згідно із законом визнані такими, що потребують поліпшення житлових умов та на момент загибелі поліцейського перебували на обліку осіб, які потребують поліпшення житлових умов; вступ поза конкурсом до державних і комунальних вищих та професійно-технічних навчальних закладів України для навчання за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів; отримання одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті) поліцейського; отримання пенсії у разі втрати годувальника.

Таким чином, соціальний захист працівників поліції є системою правових, організаційних та фінансових засобів направлених на захист працівників поліції та їх сімей від несприятливих соціальних ризиків пов'язаних з їх професійною діяльністю. Соціальний захист працівників поліції здійснюється у формах загального соціального захисту, спеціального та додаткового соціального захисту.

Література:

1. Марусевич Д.О. Адміністративно-правове регулювання соціального захисту поліцейських: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2021. 236 с.
2. Іншин М. І. Сутність і значення соціального забезпечення працівників поліції в сучасних умовах. Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія». 2015. Вип. № 4/2015. С. 269–277.
3. Основи законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : закон України від 14.01.1998. № 16/98-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1998. № 23. Ст. 121.
4. Про Національну поліцію: Закон України від 2 лип. 2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41, ст.379.
5. Калашник М.В. Соціально-правові гарантії забезпечення діяльності органів поліції. Європейські перспективи № 1, 2017. С. 64–68.
6. Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб: Закон України від 9 квіт. 1992 р. № 2262-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992, № 29, ст.399.

7. Бортник С.М. До проблеми пенсійного забезпечення працівників Національної поліції України. Науковий вісник публічного та приватного права. 2019. Вип. 2. Т. 2. С. 8–13.

ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

*Андрушков І.А. курсант 105 взводу ФПФППД
Одеського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник: Рудой К. М. доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри адміністративного
права та адміністративного процесу
Одеського державного університету внутрішніх справ*

Національна поліція України – це державний орган, створений для забезпечення правопорядку та захисту громадянських прав і свобод в Україні. Основні принципи діяльності Національної поліції України визначені законодавством та міжнародними стандартами, які має дотримуватися кожен правоохоронець.[3]

Перший принцип - це принцип законності. Національна поліція України має дотримуватися законодавства при виконанні своїх повноважень. Це означає, що поліцейський повинен знати закони та дотримуватися їх при здійсненні своїх функцій.[1]

Другий принцип – принцип людяності. Цей принцип полягає в тому, що при виконанні своїх функцій поліцейські повинні поводитися з людьми гуманно, поважати їх права та свободи і не допускати будь-яких форм насильства або жорстокості. [1]

Третій принцип - принцип професійної компетентності. Поліцейські мають мати достатні знання та навички для здійснення своїх повноважень, а також постійно вдосконалюватися у своїй професії.[1]

Четвертий принцип – принцип нейтральності. Поліцейський має забезпечувати безпеку та порядок для всіх громадян незалежно від їх расової, національної, релігійної або соціальної належності. Він не повинен дискримінувати людей за будь-яких ознак. [1]

П'ятий принцип – принцип відповідальності. Поліцейський повинен нести відповідальність за свої дії та бездіяльність. Він має відповідати перед законом за порушення правил поведінки та неправомірні дії, виконуючи свої повноваження. [1]

Шостий принцип – принцип прозорості. Національна поліція України має забезпечувати доступ до інформації про свою діяльність та поведінку поліцейських. Це сприяє підвищенню довіри громадян до поліції та допомагає у попередженні корупції та зловживань у повноваженнях.[1]

Сьомий принцип – принцип захисту прав людини. Національна поліція України повинна забезпечувати захист прав та свобод людини, які визначені у

ЗМІСТ

ПРИВІТАЛЬНЕ СЛОВО	3
Авдєєва Г. К.	
СИСТЕМИ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ПРОТИДІІ ЗЛОЧИННОСТІ	5
Албул С. В.	
ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ГЕНОЦИДУ: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ	8
Алексєєнко А. О.	
ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ВІЛЬНЕ ПЕРЕСУВАННЯ, ВІЛЬНИЙ ВИБІР МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	12
Александрова О. Р., Чекмарьова І. М.	
ПРОТИДІЯ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ В УКРАЇНІ	14
Андрієнко І.С., Мирза С.С.,	
ЩОДО СУТНОСТІ ТА ВИДІВ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ	17
Андрушков І.А., Рудой К. М.	
ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	21
Антоненко О. А., Григорєцька І. І.	
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОВЛЮВАЛЬНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ	23
Баранов С. О.	
ПРОФІЛАКТИКА ЯК СКЛАДОВА МЕХАНІЗМУ ЗАПОБІГАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПІДРОЗДІЛАМИ ДЕЖПРИКОРДОНСЛУЖБИ	25
Березовський С.Ю., Мох Т.П.	
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ НАРКОЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ.....	30
Bila V., Berezovenko L. S.	
THE ROLE AND PLACE OF LAW ENFORCEMENT AGENCIES IN THE RULE OF LAW	33
Боровко В. М.	
ЩОДО РОЗВИТКУ СИТУАЦІЇ У СФЕРІ НЕЗАКОННОГО ОБІГУ НАРКОТИКІВ НА ТЕРИТОРІЇ ЄС	36
Будяченко О. М.	
ДЕЯКІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОБАЦІЙНИХ ПРОГРАМ ДЛЯ ОСІБ, ЗВІЛЬНИНИХ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ З ВИПРОБУВАННЯМ.....	39
Буртова В. В., Кулик Л. М.	
ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ	42